

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA MILLIY G'URUR VA VATANPARVARLIKNI TARBIYALASH

Xaydarova Dinora

Shahrisabz davlat pedagogika instituti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida milliy g'urur va vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirishning nazariy asoslari, pedagogik ahamiyati hamda amaliy yo'llari yoritiladi. Unda milliy qadriyatlar, tarixiy meros, urf-odat va an'analar orqali o'quvchilarda Vatanga muhabbat, milliy o'zlikni anglash, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy faollikni rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda milliy g'urur va vatanparvarlikni tarbiyalashda o'qituvchi shaxsining o'rni, o'quv fanlari mazmuni, darsdan tashqari faoliyat, oilaviy va ijtimoiy muhitning o'zaro uyg'unligi asoslab beriladi. Maqola ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida milliy tarbiyani samarali tashkil etish bo'yicha ilmiy-uslubiy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, milliy g'urur, vatanparvarlik, milliy qadriyatlar, tarbiya, o'qituvchi, o'quvchi, ma'naviyat, fuqarolik tarbiyasi, pedagogik yondashuvlar.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida milliy o'zlikni asrash, yosh avlodni Vatanga sadoqat, milliy g'urur va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash har bir davlat ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxs kamolotining poydevori bo'lib, aynan shu davrda bolada atrof-muhitga, jamiyatga, Vatanga bo'lgan munosabatning dastlabki asoslari shakllanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari sodda, ta'sirchan, taqlidchan bo'lib, ular kattalarning har bir so'zi va xatti-harakatini tez qabul qiladi. Shu sababli bu bosqichda berilgan tarbiya keyingi hayotida muhim ahamiyat kasb etadi. Milliy g'urur va vatanparvarlik tuyg'ulari bolaning qalbida shakllansa, u kelajakda o'z xalqining tarixi, tili, madaniyati va qadriyatlariga hurmat bilan qaraydigan, yurt ravnaqi uchun mas'uliyatni his etadigan yetuk shaxs bo'lib voyaga yetadi. Boshlang'ich ta'limda milliy tarbiyaning muvaffaqiyati, avvalo, ta'lim mazmunining to'g'ri tanlanishi, o'qituvchining ma'naviy

saviyasi va pedagogik mahorati, shuningdek, oila va jamiyat bilan hamkorlikning uzviyligiga bog'liqdir.

ASOSIY QISM

Boshlang'ich ta'limda milliy g'urur va vatanparvarlikni tarbiyalash pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u uzluksiz va tizimli ravishda amalga oshirilishi lozim. Milliy g'urur deganda shaxsning o'z millatiga, uning tarixiga, tiliga, madaniyatiga, an'ana va qadriyatlariga nisbatan faxr va iftixor tuyg'ulari tushuniladi. Vatanparvarlik esa o'z Vatanini sevish, uni asrash, ravnaqi yo'lida fidoyilik ko'rsatishga tayyorlikdir. Bu ikki tushuncha o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, biri ikkinchisini to'ldiradi. Boshlang'ich sinf o'quvchisida bu fazilatlarni shakllantirish uchun avvalo uning yosh xususiyatlarini hisobga olish zarur. Kichik maktab yoshidagi bolalar obrazli fikrlaydi, ertak, rivoyat, qahramonlik hikoyalarini sevib tinglaydi, ko'rgazmali vositalar orqali bilimni tezroq o'zlashtiradi. Shu sababli dars jarayonida xalq og'zaki ijodi namunalaridan, milliy ertaklar, afsonalar, maqol va matallardan keng foydalanish maqsadga muvofiqdir. Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida buyuk ajdodlarimiz, milliy qahramonlar, yurtimiz tarixida muhim o'rin tutgan shaxslar haqidagi matnlar orqali bolalarda faxr tuyg'usi uyg'otiladi. Matematika, tabiatshunoslik, tasviriy san'at, musiqa kabi fanlarda ham milliylik ruhini singdirish imkoniyatlari keng. Masalan, masalalarda milliy hayotga oid misollar keltirish, tabiatshunoslik darslarida Vatanimiz tabiati, boyliklari haqida ma'lumot berish, musiqa va san'at darslarida milliy kuy-qo'shiqlar, naqsh va bezaklardan foydalanish o'quvchilarda o'z yurtiga bo'lgan mehrni mustahkamlaydi.

Boshlang'ich ta'limda vatanparvarlik tarbiyasida o'qituvchi shaxsi hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki ma'naviy yetakchi, namuna bo'lishi kerak. Uning Vatanga bo'lgan muhabbati, milliy qadriyatlarga hurmati, nutqi va xulqi o'quvchilar tomonidan bevosita qabul qilinadi. Shu bois o'qituvchi o'z ustida doimiy ishlashi, milliy tarix, madaniyat va ma'naviyat borasida bilimlarini boyitib borishi zarur. Darsdan tashqari tadbirlar ham milliy g'urur va vatanparvarlikni tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. Turli bayramlar, tarixiy sanalar, milliy qadriyatlar bilan bog'liq tadbirlar, sahna ko'rinishlari, musobaqalar va ekskursiyalar o'quvchilarning bilim va tasavvurlarini kengaytiradi. Masalan, Mustaqillik kuni, Konstitutsiya kuni, Navro'z bayrami kabi tadbirlar orqali bolalarda yurtimiz mustaqilligi, erkinligi va qadriyatlari haqida tushuncha hosil bo'ladi. Shuningdek, muzeylarga, tarixiy obidalarga sayohatlar uyushtirish, vatanimizning mashhur

siymolari hayoti va faoliyatiga bag'ishlangan suhbatlar tashkil etish samarali natija beradi. Oila muhitining ta'siri ham boshlang'ich ta'limda milliy tarbiyaning muhim omillaridan biridir. Agar bola oilada milliy qadriyatlarga hurmat, Vatanga muhabbat ruhida tarbiya olsa, maktabdagi ta'lim-tarbiya jarayoni yanada samarali bo'ladi. Shu bois o'qituvchi ota-onalar bilan hamkorlikda ishlashi, ularga milliy va vatanparvarlik tarbiyasining ahamiyatini tushuntirishi lozim.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish ham bu jarayonda muhim ahamiyat kasb etadi. Rolli o'yinlar, munozaralar, klasterlar, loyiha ishlari orqali o'quvchilarni faol fikrlashga, o'z Vatanga nisbatan munosabatini ifodalashga o'rgatish mumkin. Axborot texnologiyalari yordamida milliy tarix va madaniyatga oid videolar, taqdimotlar namoyish etish bolalarning qiziqishini oshiradi va mavzuning mazmunini chuqurroq anglashga yordam beradi. Milliy g'urur va vatanparvarlik tarbiyasi uzluksiz jarayon bo'lib, u faqat bir fan yoki bir tadbir bilan cheklanib qolmasligi kerak. Ta'lim-tarbiya jarayonining barcha bo'g'inlarida milliylik ruhi uyg'un holda aks etishi zarur. Shu bilan birga, bolalarda boshqa millat va elatlarga hurmat, bag'rikenglik tuyg'ularini shakllantirish ham muhimdir, chunki haqiqiy vatanparvarlik o'z millatini sevish bilan birga boshqalarga nisbatan hurmatni ham o'z ichiga oladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'limda milliy g'urur va vatanparvarlikni tarbiyalash yosh avlodni ma'naviy barkamol, ongli va mas'uliyatli shaxs sifatida voyaga yetkazishning muhim sharti hisoblanadi. Bu jarayonning samaradorligi ta'lim mazmunining milliy ruhda boyitilishi, o'qituvchining shaxsiy namunasi, dars va darsdan tashqari faoliyatning uyg'unligi, oila va jamiyat bilan hamkorlikka bog'liqdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida Vatanga muhabbat, milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'ularini shakllantirish orqali kelajakda yurt ravnaqi uchun fidoyi, o'zligini anglagan, ma'naviy yetuk avlodni tarbiyalash mumkin. Shu bois har bir pedagog milliy tarbiyani o'z faoliyatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilashi va uni izchil amalga oshirishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, amaldagi nashr.

2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to‘g‘risida”gi farmon va qarorlari. – Toshkent.
4. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
5. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
6. Abdullaeva Q., Jo‘rayev R. Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
7. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.